

Mùa hè năm 2000, tôi có dịp về quê ở thành phố Huế. Chuyến đi này tôi đi theo đứa con trai, lúc đó Duy mới khoảng 12 tuổi: Cái tuổi bắt đầu có làm nghề ở quê với tâm hồn của trẻ thơ, cái tuổi vô tư nhìn cái gì cũng thấy lạ - cũng hiểu biết, cái tuổi chân sáo nhún nhẩy vào đời, hái hoa mà sợ hoa tàn, bắt bướm nhưng sợ bướm đau.

Tôi có hỏi về việc Duy là cháu của Duy và Huế khi tôi có dịp về quê ở Việt Nam, nghĩa là cháu của Duy đến đất hoàng triều của ông vua ngày xưa của triều Nguyễn.

Paris đã từng gặp vua Bảo Đại với người vợ sau cùng của ông là hoàng hậu Pháp, nên Duy rất muốn đến thăm và ngày xưa ông vua này đã sống và làm việc ở Việt Nam: Duy muốn so sánh những lâu đài cung điện của vua Việt Nam với lâu đài cung điện ở Pháp và Anh, nhưng ngại mà Duy đã nhieu dịp xem qua...

Còn tôi, tôi luôn ghé về mấy năm trước, Huế đã để lại trong tôi những hình ảnh thân tình, hiểu hòa và đáng nhớ. Bởi đó, thời Việt Nam mới mở cửa, trong một dịp tôi đi theo một phái đoàn Pháp về VN: Khi chúng tôi đến Huế, trời đã tối. Xe đưa chúng tôi tới khách sạn, tôi đi với vào quây quần tận:

- Cô làm ơn chỉ cho tôi cách đi đến địa chỉ này được không?

Cô bé có chỉ rằng khi nào khi lên nhìn địa chỉ:

- Muốn qua Kim Long, anh có thể lấy xe xích lô đến trung tâm khách sạn đó... Muốn cô bên Kim Long dịp hôm.

Thật ngạc nhiên nhưng tôi cũng ngạc nhiên có thì giờ để hỏi là tại sao cô ta lại nói với tôi như vậy.

Ra đến ngoài khách sạn thì nhieu xinh lộ đến trung tâm chào đón, tôi đưa địa chỉ cho một anh và

nh ch qua bên Kim Long. Trên đ ng đi, tôi h i dò xem t i sao cô qu y ti p tân khách s n
i nói nh ng câu đó. Anh đ p xích lô ch ngâm kh hai câu th :

Kim Long có gái m m u,

Tr m th ng tr m nh tr m li u tr m đi

Tôi ch t hi u và phá ra c i. N u anh ta bi t lý do tôi mu n đ n Kim Long thì ch c anh ta s té
b ng a(mà có i tôi cũng ch nên ti t i ra đây làm gì cái ý mu n t thi n y)... Tôi gi im l ng
su t quăng đ ng, dành tr n thì gi chú tâm đ ng m Hu v đêm.. Lúc t i Kim Long, tr i đã t i
m t, đèn đ ng h u nh không có, ch leo lét chút ánh sáng h t ra t nh ng con thuy n đ u
c nh b sông H ng. Đ n m t đo n đ ng đ y nh ng voi th t là khó khăn, không th đ p xe
ti p đ c n a, anh xích lô nói v i tôi:

- Anh ch u khó đi b thêm m t chút n a thôi. Đ a ch anh mu n ki m cũng g n t i r i đó, ch
kho ng trăm th c n a là cùng.

Tôi b o anh ng i ch tôi ,kho ng 10 phút tôi s quay ra và nh anh cho tr v .

V i, lúc tr ti n, tôi nói đùa v i anh xích lô đ p:

- Ngày x a tr m mà li u đi vào bu i chi u t i nh th này thì làm sao tr m bi t đ c đ p hay
x u?

Anh y tr i :

-Bi t ch anh, b i vì b t c ai ó cũng đ p c ! Gái Kim Long n i ti ng mà!

Tôi v khách s n cũng v a đúng lúc m i ng i trong phái đoàn s a so n đi ăn m t ti m g n

đó. Trong lúc t t c đang ăn u ng, m t bà có là ch nhà hàng mang đ n cho tôi m t đĩa m m tôm ăn v i rau s ng. Bà nh nh nói:

- Tôi m i anh dùng th món tôm chua này, nhà hàng làm.

Tôi r t ng c nhiên tr c thái đ hi u khách này :Bà ta ch mang ra cho có m i m t mình tôi, trong khi tôi đ n chung v i kho ng 30 ng i, toàn là ng i Pháp; và t lúc r i phi tr ng Charles de Gaulle t i gi tôi ch nói toàn ti ng Pháp, ngay c khi đ n phi tr ng N i Bài l n nh ng ngày l u i Hà i, tôi cũng không nói m t ti ng VN.

- C m n ch .. Nh ng sao ch l i bi t tôi ng i Vi t?

- Tôi đoán th .. Tôi còn nghe đ c chút ít ti ng Pháp nên đoán anh là ng i t bên đ v .. Tôi cũng có ng i chú qua bên y t năm 54, hi n chú y đang s ng và làm vi c Paris.

M y ng i trong phái đoàn th y tôi có th c ăn riêng nên nhao nhao lên:

- Không đúng đâu nha M. : T i sao ‘mày’ đ c ăn món đ c bi t riêng nh v y. Cái này k th ..

- ‘Tao’ có bi t gì đâu! Ng i ta m i riêng ‘tao’ dùng th mà! .. Không ph i k th đau, tình ng i đó.

-Th ‘t i tao’ là gì?

- Thì là tình đ ng h ng v y mà. Ch u ch a?

Tôi bít đợc dĩ phợ chia sẻ t cho mợ y ngợ i ngợ i bên cợ nh mợ i ngợ i chút mợ m tôm chua cho ăn thợ , hợ đợ u tợ m tợ c khen ngon. Tôi hợ a sợ gợ i món này vào bợ a ăn ngày mai cho tợ t cợ mợ i ngợ i.

Paris, Duy đã đợ c biợ t đợ n vua Bợ o Đợ i: Thợ nh thoợ ng cu cợ u vợ n đợ c gợ p ông ta ợ gia đình bên ngoợ i.. Ông Bợ o Đợ i lúc cuợ i đợ i sợ ng vợ i mợ t ngợ i đàn bà Pháp, hợ ợ trong mợ t khu chung cợ thuợ c quợ n 16, vợ i tiợ n trợ cợ p cợ a chính phợ Pháp.

Còn ông bà ngoợ i cợ a Duy vợ n thợ ng mợ i vua Bợ o Đợ i và bà vợ ngợ i Pháp cợ a ông đợ n nhà dùng cợ m: Gia đình ngoợ i cợ a Duy trợ c kia cũng đã có mợ t thợ i sợ ng ợ Huệ , bà ngoợ i ợ i vợ n có khiợ u bợ p núc nên nợ u ăn rợ t ngon, có tiợ ng ợ cợ ng đợ ng ngợ i gợ c Viợ t sinh sợ ng lâu đợ i tợ i Paris. Thợ n thì nhợ ng bợ a cợ m nhà vợ i vua Bợ o Đợ i tham đợ đợ u đợ c bà ngoợ i Duy chợ biợ n và bày biợ n theo kiợ u Huệ . Tôi nghĩ, chợ c vua Bợ o Đợ i vợ n thích dùng bợ a vợ i nhợ ng món đợ c biợ t cợ a thợ i cung đình xợ a, và nhợ ng món đó thì chợ c chợ n là bà vợ ngợ i Pháp cợ a ông không đợ gợ thợ c hiợ n nợ i.

Vua Bợ o Đợ i là mợ t nhân vợ t rợ t ít nói, hợ u nhợ rợ t ít khi chợ u lên tiợ ng thì đợ ng hợ n. Nhợ t là ông không bao giợ ông chợ u trợ ợ i nhợ ng câu tôi hợ i vợ khoợ ng thợ i gian ợ ch sợ mà ông là chợ ng nhân. Chợ ng hợ n có ợ n đợ c ăn chung mợ t bàn ợ nhà ông bà ngoợ i Duy, tôi có lên tiợ ng hợ i ông vợ ông NĐD, lý do tợ i sao ông ợ i chợ n ông NĐD làm thợ tợ ng, và ông có hợ i hợ n vợ quyợ t đợ nh ợ y không? Thợ y chung ông chợ tợ ng hợ ng, tợ ng ợ hay ợ m ợ cho qua..

Nhợ ng ợ n gợ p gợ vua Bợ o Đợ i nhợ trên chính là nguyên nhân thúc đợ y tính tò mò cợ a tâm hợ n đợ a trợ là Duy, nuôi mãi trong bợ ng ý muợ n đợ c vợ Huệ , muợ n tìm hiợ u thợ nào là mợ t đợ i sợ ng cợ a mợ t vợ vua Viợ t Nam đã thợ c sợ sợ ng thợ i trợ c đây, mà Duy đã đợ c nghe kợ trong nhợ ng ợ p hợ c tiợ ng Viợ t tợ i Paris. Lợ m trợ c khi tôi đi Huệ vợ cũng thợ , Duy có hợ i tôi vợ chợ ợ cợ a vua Bợ o Đợ i bên Viợ t Nam có giợ ng Chateau de Versailles cợ a Louis 14 hay Buckingham Palace cợ a nợ hoa`ng Anh không ? Thợ t tình tôi không có đợ c câu trợ ợ i chính xác , nhợ ng cũng phợ i nói ợ y ợ :

- Chợ vua chúa ợ mà con: ngày xợ a thì chợ c cũng đợ p ợ m, nhợ ng nay thì hợ n phợ i đợ nát gợ n hợ t vì chiợ n tranh...

Đợ n phi trợ ng Đà Nợ ng, chúng tôi thuê taxi vợ Huệ . Đợ ng đi hợ i đó còn chợ a đợ c sợ a sang

gì nên rớt khó đi, phần lớn trên đường đi là voi chèo không còn phải gạ nã.

Tôi Huân vào chợ phố. Tôi bên này sông nhìn qua khu thành phố lúc lên đèn rớt là đẹp, có chút yên nhè nhàng của dòng sông Hoàng Long với thành phố xa...

Sáng hôm sau, tôi đến Duy vào hoàng cung xa kia của nhà Nguyễn, sân Đồi Triêu, đến Cột Chánh, Đường Tâm địa, cửa Trung Đồi, hẻm Thái Đồi...những đường phố xa đang được UNESCO tài trợ để trùng tu lại... Tuy nhiên, tôi không biết ngân khoản tái thiết có nhiều không những có thể kết quả thực tế nhìn thấy thì có vẻ không mấy liên quan và rớt chồm.

Sáng ngày thứ nhì, hai cha con chúng tôi thuê một chiếc taxi đi thăm lăng tẩm của hoàng đế vua triều Nguyễn, như Tôi Đồi, Thành Thái, Khố Đồi. Đến trưa, tôi đến Duy phố vào một tiệm ăn dân dã của Huế. Ở đây, Duy chúng tôi nói cách làm những bánh bột lọc, bánh nộm, bánh lá..., là những món ăn đặc sản của Huế. Sau này Duy thấy với tôi rằng đó là bữa ăn Duy thích nhất trong những ngày du lịch Việt Nam.

Ăn trưa xong, đi tìm đền kìa thì là chùa Thiên Mụ: Trên ngọn đồi có tên là Hà Khê, thuộc bờ sông Hoàng, Thiên Mụ là ngôi chùa cổ bậc nhất ở Miền Nam VN, nghe nói được xây từ thời chúa Nguyễn Hoàng. Tôi truy cập mạng khi vào đến Huế, chúa Nguyễn nghe người dân đến với nhau là có một người đàn bà mặc quần áo đẹp đêm đêm đứng trên trời hiên vọng và báo rằng sẽ có một vị Chúa đến lập chùa ở đây. Chúa Nguyễn đã cho lập xây ngôi chùa này vào đúng chỗ dân làng báo mộng.

Xe ngừng trước cửa chùa, chúng tôi bước lên đường một bậc thang là đã thấy ngay nơi đặt chiếc đài hương chung. Chính nơi này truyền thống phát xuất ra tiếng chuông vang vọng từ mấy trăm năm trước mà những người con xứ Huế dù sau này có lưu lạc đến nơi đâu đi nữa cũng không thể quên được câu:

“Giáo dĩa cành trúc la đà

Tiếng chuông Thiên Mụ, canh gà Thọ Xuân.

Ai vẽ cho nhàn sông Hương

Muốn thăm thôn Vĩ, ngại đi đường quá xa”

Tôi rất thích tên nhàn sông Đà danh là Huân. Như Vĩ Dạ, Nam Giao, Ngõ Bình, Đông Ba, Tràn Ng Tiê...Ngõ i Huân có cách đặt tên nhàn danh từ riêng thật hay, mà tôi thấy ng cảm nhàn nhàn có chút buồn buồn man mác nào đó vắng ng trong ánh mặt trời con ngõ i sông vùng đất trời vua chúa nhàn ng làm chuyển tại ng này. Như nghe câu hát: “..Ngày xưa mà a rồi thì sao? Bây giờ nghe mà a i buồn...” Tôi nghe ngõ i ta nói đến Huân mà vào mùa mà a thì sẽ hát thích mà, nhàn ng n u ngõ i có chút đường cảm với đất trời thì sẽ sáng tác ra đường nhàn ng ánh sáng như nhàn ng bên tình ca đường này.

Tôi không sợ cho Duy nghe vẽ sẽ tích tụ sao có cái tên Thiên Mã này. Có lẽ tôi không chuyển không may mắn đến, vì tôi lúc thấy chú bé con mình đang có vẽ đang nhìn vào tháp Phụng Duyên bên cửa nh... Cũng may, lúc đó thoáng thấy bóng dáng cửa vẽ tri khách tăng cửa chùa, tôi tiến đến gặp thầy:

- Con đang gì ng cho cháu nó nghe vẽ sẽ tích cửa chùa đây. Như vì không biết rõ nên mong thầy chỉ dạy thêm cho.

Thầy chỉ tay vào mặt vẽ sẽ khác:

- Anh có thể đến như thầy trò, thầy đang đường nói chuyện với khách kia kìa.

Tôi rồi Duy tiến tới gặp thầy trò. Sau khi đường biết hai cha con chúng tôi từ Paris vẽ thăm Huân và thầy Duy nói đường tiến Ng Viêt rồi, thầy hoan hỉ gì ng gì i cho nghe nhàn ng sẽ tích, huy n tho i vẽ vẽ xây chùa, cũng như mặt vài bên cửa đã xảy ra rồi đây. Vẽ a nói thầy vẽ a h ng đến chúng tôi sang bên cánh trái chùa và chỉ cho xem chiếc xe mà hòa thượng Thích Quảng Đức đã sẽ đường lên cu i cùng trước khi ngài từ thiên. Sau đó thầy vẽ i đến chúng tôi vào bên trong, đến mặt cái am do h c trò cửa a thầy làm cho thầy. Lúc vẽ tôi vẽ i đường biết pháp danh cửa a thầy,

và biết thêm là thầy mới đi tù ra cùng thời gian với linh mục Nguyễn Văn Lý.

Thầy tiếp chúng tôi khá lâu qua những câu hỏi đáp với tôi sống ở Pháp, ở Việt Nam, và ở trong tù của thầy. Tôi cũng có hỏi về Phật pháp, và nhất là về thầy vẫn. Thầy có một trí tuệ tuy nhiên về những bài thơ của thầy Tu Sĩ, Bùi Giáng, ni sư Trí Hải và của chính thầy làm trong tù nữa... Mê mẩn nghe thầy nói ngầu trịch thượng, khiến chúng tôi quên cả giờ giấc.. Mỗi lần khi một thầy tôi mới chúng tôi ra nhà khách dùng cơm tối, lúc này cũng đã hơn 6 giờ chiều rồi.

Hôm đó, chúng tôi được dùng bánh canh chay ở chùa. Người bên cạnh chúng tôi, thầy trụ trì báo Duy:

- Con đừng ý mà xem, ở đây không có rượu. Rượu nó không thích ăn chay.

Duy trả lời:

- Con biết mà. Ở bên Pháp cũng thế, con cũng không thầy có rượu trong thời gian.

Ăn xong, thầy trụ trì mới chúng tôi ra xem sân võ ngoài trời: Sân cỏ được dọn ngay trên sân sau của chùa, do những học trò của thầy trụ trì dọn ra để tránh và những võ sinh là trẻ con của những gia đình sống chung quanh chùa. Thầy có khách lạ, những võ sinh xem ra có tài : Nào đá, nào lăn rồi lăn mèo mà thân mình không hề chạm xuống mặt đất.

Nhìn những đứa bé tập võ trong hoàn cảnh thiêu thân như vậy, chúng tôi cố gắng tay, cố gắng dùng cả đôi bàn chân và cổ họng. Duy tỏ ra hết sức thích thú kích động, không ngừng tay tán thưởng.

Thầy trụ trì hỏi Duy:

- Con có muốn học võ không?

- Dạ, thưa thầy có.

- Con có muốn võ đây học không?.. Vào lúc con nghỉ hè đó. Xin ba con cho con võ đây ba tháng hè, thầy sẽ dạy cho con.

Duy quay qua tôi nói bằng tiếng Pháp:

- Je veux bien..., mais je veux rester à l'hôtel.

Tôi cười và dạy cho thầy trò nghe (dĩ nhiên là dạy học khác đi một chút):

- Duy nó muốn học võ các em đây, nhưng mà phải có papa đi theo.

Giữa 8 giờ tôi chúng tôi đi ra khỏi chùa. Một buổi chiều thật là đáng nhớ cho cả hai cha con chúng tôi.

Rời khỏi chùa Thiên Mụ, Duy vịn tung tăng nhẩy chân sáo theo tôi ra chỗ xe taxi chờ sẵn. Tôi không biết trong tâm trí Duy đang suy nghĩ ra sao? Chú bé đang nhìn tôi như ngơ ngác bé trong lớp tập võ sân chùa vừa qua, hay học tiếng võ của Yoseiken Budo mà chú đã tham dự ở bên Pháp?

Riêng tôi, nhìn hình ảnh trong tù mà thầy trò lúc này kẻ lại hiện ra.. nhìn trong suốt thời gian từ lúc được gặp cho đến lúc giải tù, tôi chỉ thấy trong ánh mắt của thầy tràn trề vẻ bao dung và đầy ắp tình yêu, không một pháp đồ nào. Ánh mắt ấy, tôi biết, nhìn con bảo con oán hận, con khổ đau, con mất mát nhưng con đã và sẽ đi qua mà con không hề lùi bước một giây nào. Tôi cảm thấy, tôi sao ánh mắt ấy lại khiến tôi cảm thấy như con của con

Số ngày nghỉ đi thi?.. Có lẽ là nhàn vào trí tuệ, nhàn vào công phu tu tập và tính toán bí ẩn a
thực?